

Finansdepartementet

Att:

fi.remissvar@regeringskansliet.sefi.ofa.dof.remisser@regeringskansliet.se

se

2025-05-28

LANTMÄTERIETS DNR: LM2025/026597

MOTTAGARENS DNR: FI2025/00457

Lantmäteriets yttrande över betänkandet AI-kommissionens Färdplan för Sverige (SOU 2025:12).

Sammanfattning

Lantmäteriet välkomnar och är i huvudsak positiv till AI-kommissionens färdplan. Vi ser den som ett ambitiöst och omfattande initiativ för att stärka Sveriges position inom artificiell intelligens (AI). Färdplanen presenterar ett flertal förslag som, om de genomförs, bedöms komma att underlätta utveckling och implementering av AI-baserade lösningar i Sverige.

Lantmäteriet anser att det är bra att färdplanen tar ett helhetsgrepp om utvecklingen av AI i Sverige. Färdplanen beskriver inte bara att tekniska hinder behöver hanteras, utan också kunskapsmässiga; på medarbetarnivå, chefsnivå och på politisk nivå.

Särskilt välkomnas förslaget om översyn av de regelverk som styr möjligheterna att nyttja AI. Detta i och med att Lantmäteriet bedömer att nuvarande lagstiftning och föreskrifter, både generella och verksamhetsspecifika, skapar osäkerhet kring användning av AI i offentlig sektor och riskerar att försena implementeringen av AI.

Om färdplanen genomförs bedömer Lantmäteriet att det för offentlig sektor, Lantmäteriet inkluderat, i förlängningen innebär ökade möjligheter avseende:

- Ökad (accelererad) användning av AI i Sverige.
- Möjligheter till ökad digitalisering.
- Möjligheter till ökad effektivisering av verksamhetsprocesser.
- Ökad möjlighet till nyttiga och ändamålsenliga tjänster till medborgare.
- Ökad transparens vid användning av AI i verksamheterna.

Vidare är ett kontinuerligt förbättrat säkerhetsarbete av yttersta vikt. AI är redan ett viktigt verktyg i säkerhetsarbete. AI bedöms i framtiden bli ett än mer viktigt verktyg i säkerhetsarbete för offentlig och privat sektor.

Lantmäteriets kommentarer på remissen

Först ses Lantmäteriets allmänna kommentarer, därefter kommer våra kommentarer som följer färdplanens rubrikindelning och sidnumrering.

Allmänna kommentarer:

- Lantmäteriet ser positivt på framtida utredning av möjligheten att ändra logiken för offentlighets- och sekretesslagstiftningens bestämmelser. Vi ser även positivt på att arbetet med att modernisera befintliga registerförfattningar ska fortsätta. Dessa är viktiga för att det för Sverige ska vara möjligt att ta ett samlat juridiskt grepp i dessa frågor. Lantmäteriet vill lyfta/framhålla vikten av att även ta hänsyn tas till de olika riskkategorier av AI som identifierats i EU:s AI-förordning, AI Act, när översynen av de regelverk som styr möjligheten att nyttja AI genomförs. Framför allt behöver offentlig sektor skapa en tydlighet genom att ta fram tydliggjorda exempel på AI lösningar och vilken riskkategori de tillhör. Detta för att minimera risken att enskilda aktörers/myndigheters utveckling och implementering av lågrisk AI hämmas, exempelvis på grund av att olika bedömningar inom en aktör/myndighets verksamhet kan leda till felaktiga klassificeringar av AI:s riskkategori enligt AI förordningen. Vidare bör tydliggjorda och kommunicerade exempel på AI lösningar och vilken riskkategori de tillhör minska utmaningen med att olika myndigheter gör olika och divergerande bedömningar kring hur AI kan och får tillämpas. I förlängningen bör detta leda till minskad osäkerhet och en ökad användning av AI inom Sverige.
- Lantmäteriet anser att för att åstadkomma en effektiv styrning och resursanvändning behöver uppdrag och långsiktiga strategiska planer inom det offentliga vara samstämmda och arbeta mot samma mål.
- Lantmäteriet anser att informationsutbyte mellan myndigheter är en central förutsättning när det handlar om att använda data för att möjliggöra mer optimerat nyttjande av AI för offentlig sektor.
- Lantmäteriet anser att etiska perspektiv likväl som etiska risker med AI behöver belysas mer. I arbetet med de två regeringsuppdragen avseende Förtroendemodellen för AI¹ (<https://www.dataportal.se/fortroendemodellen>) arbetades underlag fram som bland annat omfattade etiska perspektiv och hänsyn. Förtroendemodellen rekommenderas ligga till grund för fortsatt arbete med etisk AI.
- Lantmäteriet anser att mindre och medelstora myndigheters kostnadsutmaningar med investeringar i beräkningskraft (GPU:er) on-premises (intern lokal IT-drift) behöver belysas mer. Detta oavsett satsningar på att större myndigheter ska kunna sköta IT-drift åt mindre myndigheter. Stora myndigheter har möjlighet att lokalt träna/fine-tuna (finjustera) exempelvis språkmodeller. Mindre och medelstora myndigheter har inte alltid kapacitet och ekonomiska möjligheter för detta själva samtidigt som de också har behov av att kunna köra egna

- eller andras modeller lokalt för att uppfylla legala och säkerhetsmässiga krav. Lantmäteriet bedömer att för mindre och medelstora myndigheter innebär ovanstående budgetutmaningar om de inte tillförs medel.
- **Tränings- och valideringsdata:**
Lantmäteriet ser för lite fokus på området tränings- och valideringsdata i färdplanen.
Träning och validering av AI innebär ofta ett behov av tillgång till stora mängder tränings- och valideringsdata, inklusive data från produktionssystem. Data för träning och validering regleras juridiskt och säkerhetsmässigt och blir därför utmanande eller inte möjlig att använda för träning och validering. Vidare skapas under handläggning tillfällig data (arbetshandlingar). Tillfällig data får idag (av juridiska och säkerhetsmässiga skäl) ofta inte sparas. Lantmäteriet bedömer dock att denna data behövs för träning och validering samt vid eventuell framtida utveckling av AI-system. Lantmäteriet skulle i färdplanen vilja se mer fokus på konkreta lösningar på de utmaningar som finns kring kvalitativ tränings- och valideringsdata för myndigheter.
 - **Molntjänster:**
Lantmäteriet anser att arbete bör prioriteras med att förtydliga möjligheterna för offentliga aktörer att använda molntjänster. Allt fler mjukvaruleverantörer integrerar både AI- och molntjänster som standardfunktionalitet i sina erbjudanden. Dessa tjänster är idag ofta en naturlig del av de tjänster som nyttjas i verksamheten. Det behöver vara tydligt när, under vilka förutsättningar, samt vilka tjänster som kan nyttjas. Detta för att dessa tjänster ska kunna nyttjas till sin fulla potential i myndigheters verksamheter. Förtydliganden inom dessa områden bör hanteras skyndsamt för att inte offentlig sektor ska hamna efter i utvecklingen.
 - **Portabilitetⁱⁱ och återanvändning av AI:**
För att undvika att myndigheter var för sig utvecklar egna AI-lösningar som är eller skulle kunna vara gemensamma är det viktigt med återanvändning mellan myndigheter. Myndigheter använder och utvecklar AI-baserade lösningar för olika tillämpningsområden. Lantmäteriet ser att det finns ett behov av att stärka förmågan till återanvändning mellan myndigheterna. För att kunna återanvända lösningar mellan myndigheterna behöver lösningarna utformas på ett sätt som gör dem portabla mellan organisationer. Lantmäteriet skulle i färdplanen vilja se mer fokus på portabilitet och återanvändning av AI-lösningar.

Kommentarer som följer färdplanens rubrikindelning och sidnumrering.

- **Inledning och sammanfattning**
[sida 7, stycke 4]
Även styrning saknas.
Förslag till ändring. Komplettera med styrning:

”där avsaknad av strategisk planering, styrning och samordning saktar ner och hindrar utveckling.”

- **Inledning och sammanfattning**

[sida 10 – 11]

Samordning är en central och avgörande förmåga särskilt inom områden med många aktörer som inte kan ersättas med författningsstyrning. Det är därför viktigt att statsmakterna följer upp att myndigheter bidrar till samverkan för att skapa större totalnytta. Vidare ser Lantmäteriet behovet av framtagande av organisationsformer för samverkan mellan många, inklusive aktörer med olika affärsmodeller och olika legala förutsättningar.

- **Konsekvenser för företagen**

[sida 18, kapitel 1.3.5, stycke 2]

”Även frågor kring krav på offentlig upphandling uppstår.”

Förslag till ändring:

Vid etableringen av en gemensam kärninfrastruktur för offentliga aktörer uppstår frågor om konkurrens och krav på offentlig upphandling.

- **Data som en förutsättning för AI-utveckling**

[sida 43, vänstra kolumnen, första förslaget punkten Förslag, krav på modern datahantering]

Lantmäteriet instämmer inte i ett angreppssätt som innebär att varje myndighet var för sig ska upprätta en plan och redovisa vilken data den har. Lantmäteriet är samordningsmyndighet inom geodataområdet och ser framöver att en ökad samverkan är nödvändig för att det offentliga resurser ska räcka på totalen. En datastyrning som utgår från varje myndighet för sig riskerar att leda till ett minskat incitament att samverka. Lantmäteriet ser vikten av att tydliggöra det så kallade masterdataansvaret och att en eller en grupp myndigheter ska vara ansvarig för att hålla datamängder med tillräcklig kvalitet och detaljrikedom.

Att tillgängliggöra data inkluderar att göra korrekta bedömningar av säkerhet och personlig integritet. Det är resurskrävande. Det bör därför noga övervägas hur det offentliga totalt sett kan tillgodose behovet av mer data, snarare än att ha perspektivet att krav ska ställas på varje myndighet.

- **Kostnaderna för våra förslag**

[bilaga 2, sida 51, tabell 1: Kostnaderna för våra förslag per område (mnkr)]

Lantmäteriet noterar att offentlig sektor får ungefär 13% av den totala föreslagna satsningen. Lantmäteriet är av den åsikten att mer borde satsas på myndigheter i offentlig sektor. Detta exempelvis beroende på bedömningen att mindre och medelstora myndigheter bedöms få kostnadsutmaningar med investeringar i lokal beräkningskraft (GPU:er on-premises).

- **Data som en förutsättning för AI-utvecklingen**

[bilaga 2, sida 36, rubrik Behovet av relevant data]

Lantmäteriet instämmer att behovet av välstrukturerad data av hög

kvalitet är en absolut nödvändighet.

Det är därför nödvändigt för Lantmäteriet att arbetet inom grunddatadomän för Geodata (där regeringsuppdraget smartare samhällsbyggnad har varit startpunkten) får förutsättningar att fortsätta. Det bör även bli obligatoriskt att följa beslutade standarder.

- **Data som en förutsättning för AI-utveckling**

[bilaga 2, sida 40, rubrik *Skyddet för den personliga integriteten och möjligheter att använda data*]

- Lantmäteriet instämmer i förslagen att fortsätta arbetet med modernisering av befintliga registerlagstiftningar.
- För Lantmäteriet ser vi särskilt behov av att arbetet med fastighetsregisterlagen fortskrider.
- Lantmäteriet instämmer även i förslaget att tillsätta en utredning för att genomföra en översyn av implementeringen och tillämpningen av GDPR i Sverige. Lantmäteriet anser att i uppdraget borde det även ingå att se över vilka behov det finns av att se över GDPR i sig, och att föreslå författningsändringar som kan underlätta för lämplig delning av personuppgifter.

- **Data som en förutsättning för AI-utveckling**

[bilaga 2, sida 43, Bättre styrning och tillgänglighet för offentliga *data* (*Data Governance och Data Steward*)]

Lantmäteriet instämmer i att några myndigheter bör få i uppdrag att ta fram sektorsspecifika standarder. Lantmäteriet anser att arbetet och ansvarsfördelningen bör utgå från det arbete som gjorts kring grunddatadomäner. Grunddatadomänerna bör få en mer utvecklad normmässig förankring inklusive krav på att följa de beslutade sektorsspecifika standarderna.

- **AI för en offentlig sektor i framkant**

[bilaga 2, sida 101, *Vägledningar för att överkomma rättslig osäkerhet + Stärk IMY:s regulatoriska sandlåda...*]

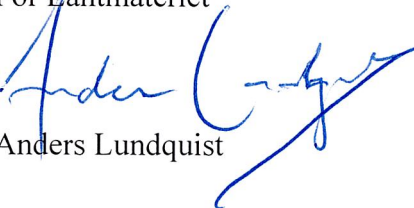
Lantmäteriet instämmer i att vissa myndigheter bör få i uppdrag att ta fram vägledningar. Lantmäteriet ser att det finns skäl att överväga om också samordningsmyndigheter eller sektorsmyndigheter bör få sådana uppdrag.

Digitalisering inklusive användningen av AI kräver förståelse för flera rättsområden och att flera kompetensområden beaktas samtidigt. Det är därför viktigt att de vägledningar som tas fram ger en samlad vägledning för flera rätts- och kompetensområden. Myndigheterna bör i så stor utsträckning som är lämpligt ha i uppdrag att gemensamt ta fram vägledningar för att underlätta för mottagaren.

Beslutande

Lantmäteriets beslut i detta ärende har fattats av ställföreträdande generaldirektör Anders Lundquist. I den slutliga handläggningen har också verksamhetsarkitekt Anders Rydén, verksamhetsutvecklare Anders Enmark, jurist Elisabeth Olsson, jurist David Fridh, enhetschef Dennis Lindén, teamledare Anders Rydén, jurist Tove Korske, geodatasamordnare Daniel Regemar, jurist Beatrice Buskas, verksamhetsområdeschef Anna Granström och enhetschef Carl Sjöberg (den sistnämnda föredragande) medverkat.

För Lantmäteriet

Anders Lundquist

ⁱ Förtroendemodellen tillkom genom regeringsuppdraget Uppdrag om att testa ny teknik vid automatisering inom offentlig förvaltning Öppnas i ny flik genom utarbetning Myndigheten för digital förvaltning (Digg) och Lantmäteriet. Förtroendemodellen är vidareutvecklad i enlighet med regeringsuppdraget Uppdrag att främja offentlig förvaltnings förmåga att använda artificiell intelligens Öppnas i ny flik av Arbetsförmedlingen, Bolagsverket, Digg, Lantmäteriet och Skatteverket.

Förtroendemodellen är enligt regeringsuppdraget ett **frivilligt ramverk**.

ⁱⁱ Portabilitet – möjlighet att flytta en datamängd eller en AI modell så att den kan behandlas i ett annat it-system än det som den först skapades i. Det innebär i praktiken att datamängden/AI modellen ska lagras i, eller kunna överföras till, ett allmänt förekommande filformat/överföringsformat/standard.